

STAVANGER KOMMUNE

Kultur og byutvikling
Byantikvar

Postadr.: Postboks 8001, 4068 Stavanger
Besøksadr.: Olav Kyrres gate 23, 4005 Stavanger
Telefon: 51507774. Faks: 51507880
E-post: postmottak.kbu@stavanger.kommune.no
www.stavanger.kommune.no
Org.nr. NO 964 965 226

Det Kongelige Miljøverndepartement, kulturminneforvaltning
Pb 8013 Dep

0030 OSLO

DERES REFERANSE	VÅR REFERANSE	ARKIVNR	JOURNALNR	DATO
2002-458-1 K/Thg/tla	EGR-02/05375	040 C50 &13	031721/02	12.06.2002

SVAR - FORTID FORMER FREMTID - UTFORDRINGER I EN NY KULTURMINNEPOLITIKK TIL UTTALELSE

Deres oversendelse dat.28.02.02: Høring av NOU 2002:1 Fortid former framtid – utfordringer i en ny kulturminnepolitikk.

Saken var til behandling i kommunalstyret for byutvikling den 06.06.2002, hvor følgende ble vedtatt enstemmig:

”Stavanger kommune slutter seg til konklusjonen i saken og ber om at problematikken i våre trehusbyer blir vektlagt i større grad, samt at det sikres lovhjemmel for vern av kulturminnelandskapet i landbruksområder.

Stavanger kommune støtter tankene om eget kulturminnefond og andre økonomiske støtteordninger som kan sikre grunneiere ulike former for økonomisk kompensasjon/driftsstøtte i forbindelse med verne- og fredningstiltak.”

Saksdokumentene følger vedlagt i kopi.

Byantikvar, 12.06.2002

Elsa Grimnes
Byantikvar

Saksprotokoll

Postadr.: Postboks 8001, 4068 Stavanger
Besøksadr.: Olav Kyrres gate 23, 4005 Stavanger
Telefon.: 51507774. Faks 51507880
E-post: postmottak.kbu@stavanger.kommune.no
www.stavanger.kommune.no
Org.nr. NO 964 965 226

SAKSBEHANDLER	ARKIVSAKNR.	ARKIVNR	JOURNALNR	DATO
Elsa Grimnes-m	02/05375	040 C50 &13	030681/02	10.06.2002

Utvalg: Kommunalstyret for byutvikling
Møtedato: 06.06.2002
Sak: 0154/02

Resultat: Enstemmig

Arkivsak: 02/05375
**FORTID FORMER FREMTID - UTFORDRINGER I EN NY
KULTURMINNEPOLITIKK NOU 2002:1 - HØRING**

Behandling:

Tone Brandtzæg (H) fremmet følgende tilleggsforslag til vedtak:

”Stavanger kommune støtter tankene om eget kulturminnefond og andre økonomiske støtteordninger som kan sikre grunneiere ulike former for økonomisk kompensasjon/driftsstøtte i forbindelse med verne- og fredningstiltak.”

Votering:

Innstilling m/Tone Brandtzægs tilleggsforslag ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

Stavanger kommune slutter seg til konklusjonen i saken og ber om at problematikken i våre trehusbyer blir vektlagt i større grad, samt at det sikres lovhjemmel for vern av kulturminnelandskapet i landbruksområder.

Stavanger kommune støtter tankene om eget kulturminnefond og andre økonomiske støtteordninger som kan sikre grunneiere ulike former for økonomisk kompensasjon/driftsstøtte i forbindelse med verne- og fredningstiltak.

Stavanger, 10.06.02

Tone Brandtzæg
for Tone Brandtzæg
nestleder

Hilde Gundersen
Hilde Gundersen
sekretær

Sak 0154/02

STAVANGER KOMMUNE

Saksfremlegg

SAKSBEHANDLER
Elsa GrimnesARKIVSAKNR.
02/05375ARKIVNR
040 C50 &13JOURNALNR
025319/02DATO
28.05.2002

Saken behandles i følgende utvalg:	Sak nr.:	Møtedato:	Votering:
Kommunalstyret for byutvikling	0154/02	06.06.2002	

FORTID FORMER FREMTID - UTFORDRINGER I EN NY KULTURMINNEPOLITIKK NOU 2002:1 - HØRING

Forslag til vedtak:

Stavanger kommune slutter seg til konklusjonen i saken og ber om at problematikken i våre trehusbyer blir vektlagt i større grad, samt at det sikres lovhjemmel for vern av kulturminnelandskapet i landbruksområder.

Saken gjelder

Kulturminneutvalgets utredning NOU 2002:1 *Fortid former framtid – Utfordringer i en ny kulturminnepolitikk*, ble overlevert miljøvernministeren i desember i fjor og er nå ute på høring med frist 28.06.02. Her følger kortfattet presentasjon av hovedinnholdet i utredningen, etterfulgt av høringskommentarer i henhold til 8-pkts disposisjon i oversendelsesskrivet. Kommentarene er basert på de erfaringer vi har gjort i vårt lokale arbeid med kulturminnevernet, her står Trehusbyen sentralt. Til slutt en konklusjon.

Om utvalgets mandat og utredningen m m:

Av *sammendraget* på 11 sider fremgår:

Bakgrunn for oppnevningen av kulturminneutvalget var Stortingets behandling våren 1998 av St.meld. nr. 58: *Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling – Dugnad for framtida*.

Utvalget, oppnevnt 9.april 1999, fikk følgende mandat:

”Foreta en vurdering av mål, strategier og virkemidler på kulturminnefeltet, med særlig vekt på:

- å videreutvikle perspektivet på kulturminner som ressurs for samfunnet, som dimensjon ved bærekraftbegrepet, som en viktig del av en helhetlig miljø- og ressursforvaltning
- å sikre vern og forvaltning av fredete og bevaringsverdige kulturminner, herunder belyse kostnader ved fredning og forvaltning av bygninger, anlegg og områder, inkludert eventuelle kostnader ved redusert alternativverdi
- å styrke kommunens og organisasjonenes rolle i kulturminnearbeidet
- å fremme nettverksbygging
- å belyse eiers rolle og situasjon som aktør innen kulturminnearbeidet, herunder graden av kompensasjon for evt merkostnader som følge av vernet og belyse hvordan eier inkluderes i prosessen som leder frem til verneplaner og fredningsvedtak
- vern av statens bygninger
- organiseringen på fylkesnivå
- å styrke internasjonalt kulturminnesamarbeid.”

Utredningen med vedlegg er på godt og vel 200 sider og består av to hoveddeler:

I - Verdigrunnlag og hovedlinjer i ny kulturminnepolitikk, og ...

II – Forslag til tiltak.

I del I inngår utvalgets visjon: *Kulturminner og kulturmiljøer – kilder til opplevelse, utvikling og verdiskaping* og det skisseres 5 mål for å nå denne visjon, i del II beskrives 11 tiltak (kap 4-15) for å nå visjonen/målene. Hvert av tiltakene har avslutningsvis ca 10 – 30 pkts oppsummering. I sammendraget vises til disse. Det vises også til i alt 141 anbefalinger fra utvalget, for å kunne oppfylle målene. Når eksempelvis det første pkt av 10 såkalte hovedstrategier for å nå de nevnte 5 mål har praktisk talt samme ordlyd som det første mål (*Kulturminner og kulturmiljøer viser et historisk kulturelt og materielt mangfold*), indikerer dette at utredningen er lite konkret når det gjelder mandatet om ”mål, strategier og virkemidler”

Det fremgår at 2 av de i alt 17 utvalgsmedlemmer ikke har funnet å kunne slutte seg til anbefalingene fra utvalgets flertall, av mange grunner, men i hovedsak fordi de mener utredningen ikke er egnet til å imøtekomme stortingets ønske om å få lagt et grunnlag for en kulturminnepolitikk som vil sikre vår felles kulturarv for kommende generasjoner.

I *oversendelsesskrivet til høringsinstansene* anmodes om at høringskommentarene følger en 8-pkts disposisjon og her følger som vedlegg en ny oppsummering av de nevnte tiltak, inklusive henvisning til 17 prioriterte, ikke rangerte hovedområder, hvor man mener det er behov for

fornøyelse. Hverken disposisjonen eller den nye oppsummeringen/hovedområdene er i nummerering, overskrift eller rekkefølge, innbyrdes samordnet. Alt i alt et rimelig uoversiktlig materiale som anbefales lagt til grunn for høringskommentarer til de 8 pkt.

Det er allikevel noen stikkord/temaer som går igjen og som var sterkt fremme under det regionale høringsmøtet i Trondheim i april i år. Utvalgets leder Tora Aasland fremholdt i en engasjert presentasjon av utvalgets arbeid, at det i hovedsak dreier seg om: *Fortid som former fremtid, ulike kulturer, forholdet privat/offentlig og forholdet: publikum/myndigheter*, med nærmere vektlegging på:

- kulturminnevern, ikke som utgiftspost, men som kilde til verdier
- råd og samarbeid, i stedet for direktiver
- mangfold frem for ensretting
- tilgjengelighet, i stedet for ekskludering
- opplevelse, ikke plikt
- partnerskap mellom grunnleggende kunnskap og offentlig forvaltning.

Tema for øvrig var økt økonomisk tilskudd via det nyopprettede kulturminnefondet, samarbeid mellom de aktuelle departementer, revidert/ny kulturminnelov og revisjon av plan og bygningsloven. Vanskeligheter i utvalgets arbeid, bl a som følge av mindretallets særmerknad og det faktum at beslutninger på en del viktige områder ble tatt overhodet på utvalget, ble heller ikke lagt skjul på.

Med dette som ramme, gjør vi i det etterfølgende forsøk på å formulere høringskommentarer til de 8 punkter i disposisjonen i oversendelsesskrivet, basert på de erfaringer vi gjør i arbeidet med kulturminnevern i Stavanger.

Høringskommentarer til de 8 pkt:

Kulturminner/kulturmiljøer – Trehusbyen som ledd i: Fortid former fremtid.

I disposisjonen ønskes kommentarer til:

1. Utredningens mål, strategier og innsatsområder. Noe som mangler, er uaktuelt, spesielt mulighetsrikt eller spesielt truende ?
2. Hvordan legge til rette for aktiv bruk og ivaretagelse av mangfoldet i kulturarven ?
3. Kulturminner og kulturmiljøer som grunnlag for verdiskaping.
4. Eiernes og brukernes rolle og situasjon i kulturminnearbeidet
5. Partnerskap og samarbeid.
6. Kompetanseoppbygging og utdanning
7. Mindretallets særmerknad
8. Kommuneprosjektet

Pkt. 1-5: (De første 5 punkt behandles samlet)

Her vil vi påpeke at *bærekraftbegrepet*, som var sterkt inne i stortingsmeldingen og ble videreført i utvalgets mandat, har ebbet ut og er så godt som fraværende i de mange oppsummeringer, og tiltak. Vi mener dette må løftes frem med full tyngde og med trehusbyene som kjerneområder. Begrepet: *Den nordiska trestaden* ble skapt på 1970-tallet, som resultat av en bevisst registrering og fokusering på verdien av disse, den gang ut fra en gryende forståelse av at ikke bare enkeltobjekter, men også strukturer, byplaner og miljøer er kulturminner. I de følgende årtier har flerfoldige andre sider ved slike strukturer addert seg til og understreker bærekraftaspektet.

Vi mener *Trehusbyen Stavanger* i stor grad gir svar på ovenstående pkt 1-5. I Stavanger har vi kun 10 vedtaksfredete bygninger, men vi har største sammenhengende trehusstruktur i vår kulturkrets (grovt regnet ca 8000 bygninger, bygget før siste krig). På kommuneplannivå påpekes at

Trehusbyen forener en lang rekke prioriterte satsingsområder knyttet til miljø- og ressursvern: Tett by med små avstander, vakre hus som forteller historie, praktiske og sunne hus, selveierhus som gir grunnlag for egeninnsats, etablerte miljøer med frodig vegetasjon, nyansert sosialstruktur og nærhet til sentrum.

Vern av Trehusbyen på de forskjellige plannivåer, ved nyansert bruk av plan- og bygningsloven, klargjør overfor eiere og brukere områdenes fremtidige status og sikrer i neste omgang mangfold og verdiskaping innen kulturminnevernet. Utarbeiding av veiledere og rådgiving og samarbeid med lokale verneforeninger er av stor betydning. Vern gjennom bruk er overordnet, dermed er det også viktig å være åpen for at vår tids levesett noen ganger krever vår tids løsninger, ja selv når nybygg tvinger seg frem er kulturminnet som regel best tjent med vår tids arkitektur/byggeskikk som naboskap.

Det økonomiske aspekt/mangel på ressurser er stadig fremme, herunder styrking av tilskuddsordninger, etablering av kulturminnefond og særregler i skatte og avgiftssystemet. Vi er selvsagt enige i at det bør tilføres mer økonomiske ressurser til våre nasjonalmonumenter og fredede bygninger (jfr Domkirken og Utstein Kloster). Opprettelse av et kulturminnefond som primært skal gå til bevaringsregulerte eiendommer slutter vi oss også til. Lokalt har vi god erfaring med ringvirkningen av en kommunal tilskuddsordning med mål å bringe i orden bygninger hvis arkitektur er blitt endret. Fritak for moms ved forsknings- og utredningsoppdrag vil komme godt med, bl a i forbindelse med antikvarisk oppmåling av bygninger. Utgifter knyttet til vern må betraktes som vedlikehold og må som slike være direkte fradragsberettigede. Fritak for eiendomsskatt på bevaringsregulerte eiendommer er vi derimot mere i tvil om, da dette i neste omgang lett vil føre til at det blir vanskeligere å få vedtak om vern.

Kulturlandskapet er nevnt blant de 17 ikke rangerte pkt hvor det er behov for fornyelse (kap 3.4). Vi mener at kulturlandskapet burde fått en bredere plass i meldingen. Det gjelder ikke minst det bynære landbruket hvor landskapets kulturhistoriske- og estetiske verdi er en viktig del av nærmiljøet. Stavanger har et aktivt, bynært jordbruk. Kulturlandskapet er blant de eldste i landet og meget rikt på kulturminner. Dette landskapet oppleves som vakkert og ønskes sikret. Bare enkelte av landskapselementene er automatisk fredet. Landskapsformen, steingarder, gamle jeiler og karakteristisk vegetasjon er derfor i kommuneplanens arealdel sikret ved bestemmelser tilknyttet "prioriterte landskap" (95% av LNF- området inngår). Disse landskapene er avgrenset på plankartet. Vi har nå fått beskjed fra fylkesmannen om at slike bestemmelser ikke hjemles i plan- og bygningsloven og må utgå av planen. Dette synes vi er et stort tap. De samme landskapsverdiene sikres riktignok gjennom forskrift om areal- og kulturlandskapstilskudd. Imidlertid gir dette en sterkt redusert sikkerhet fordi krav om vern da knyttes til mottak av areal- og kulturlandskapstilskudd. Dersom tilskudd ikke mottas gjelder heller ikke vernekravene.

Vi mener at at plan- og bygningsloven må endres slik at kulturlandskapet kan sikres ved bestemmelser på kommuneplannivå. Det må i slike bestemmelser kunne stilles samme krav til vern av kulturlandskapet, som det pr i dag opereres med i tilknytning til areal- og kulturlandskapstilskuddet. Det vil gi en påkrevet langsiktighet i sikring av de ufornybare ressurser det her dreier seg om.

Pkt 6:

Når det gjelder kompetanseoppbygging og utdanning vil vi understreke betydningen av å utdanne håndverkere innen restaurering og den viktige rolle museene bør ha i å dokumentere håndverkstradisjoner og produksjonsmetoder. Til dette trengs ressurser, ikke minst økonomiske. Viser for øvrig til Stavanger kommunes tilbakemelding til "Kommuneprosjektet", jfr pkt 8.

Pkt.7:

Mindretallets særmerknad har som utgangspunkt at man er uenig i utvalgets mandat. Derneft mener mindretallet at det ikke er foretatt den nødvendige vurdering og analyse av dagens mål, strategier og virkemidler innen kulturminnefeltet. De ser det som uheldig med for ensidig fokusering på fredning og mener fremtidig vern bør basere seg på å bygge opp under bygningens økonomiske verdi og derved gi eier privatøkonomisk interesse i vern. Dette er vi enig i jfr Trehusbyen.

Pkt.8:

Vår tilbakemelding til det såkalte kommuneprosjektet ble oversendt MD i mars i år (Fm sak 3073/02: Kulturminneforvaltning i kommunesektoren – Overføring av myndighet til kommunen). Her har vi under pkt 2 (Prinsipper for ansvar og myndighet) understreket at vi savner muligheten av å verne interiører/konstruksjoner (jfr våre sjøhus). Vi registrerer at kap 8 i NOU 2002:1, Juridiske virkemidler, har i pkt 8.7 under 20 pkts oppsummering påpekt at plan- og bygningsloven må åpne for at pgf 25.6 også kan benyttes til å regulere interiører. - Formannsskapsvedaket i sak 307302 var forøvrig sålydende: "Stavanger kommune ønsker å overta ansvaret for forvaltning av fredede områder ,kulturmiljøer og anlegg fra etter 1649 (fredet ved enkeltvedtak), samt ressurser som følger av dette."

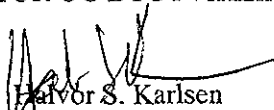
Konklusjon

Det vanskelig tilgjengelige materiale, mangelen på prioritering, samt det faktum at det har vært kritikk av mandatet og dissens om resultatet, har muligens sin forklaring i at utvalgets mandat er så vidtfaavnende. - Bærekraftaspektet som står sentralt ved oppstarten, burde vært i fokus igjennom hele utredningen, mellom annet med henvisning til våre trehusbyer, da disse favner vidt når det gjelder bærekraft. Kulturlandskapet burde fått en bredere plass. Her må lovendring til, for å kunne sikre kulturlandskapet på kommuneplannivå. Tilskuddsordninger til eiendommer som er regulert for vern er viktig. Utgifter i forbindelse med vern bør, som vedlikeholdsutgifter, bli fradragsberettigede. Momsfritak for utgifter til forskning og utredning er viktig. Kompetanseoppbygging og utdanning må tilføres økte ressurser, samme gjelder museene som dokumentasjonssentre. For øvrig vises til vår tilbakemelding til det såkalte Kommuneprosjektet (fmsk sak 3073/02) oversendt MD i mars "02.

Forslag til vedtak: .

Stavanger kommune slutter seg til konklusjonen i sak om høring av NOU 2002:1 – Fortid former fremtid – Utfordringer i en ny kulturminnepolitikk og ber konkret om at problematikken i våre trehusbyer blir vektlagt i større grad, samt at det sikres lovhjemmel for vern av kulturminnelandskapet i landbruksområder.

KULTUR OG BYUTVIKLING

Halvor S. Karlsen
Direktør

Elsa Grimnes
Byantikvar